

Repàs de tres anys de política

Els tres anys passats entre el 20 de novembre de 1975 i el 6 de desembre de 1978 han estat, políticament, molt intensos. Moltes coses han canviat i, en teoria, acabem d'entrar en una etapa nova de la nostra història. Sembla oportú, doncs, fer una mica de repàs d'uns quants fets polítics importants d'aquest període i mirar d'interpretar-los de cara a aquest futur immediat que segons diuen ja ha començat.

* * *

La mort del general Franco representava la fi de la dictadura implantada a tot l'estat espanyol per la victòria militar de 1939. Com totes les dictadures, aquesta havia pogut triomfar i aguantar gràcies al coixí d'unes oligarquies. Comptava amb la força de l'exèrcit, el finançament del gran capital i el suport moral de la major part de la jerarquia eclesiàstica espanyola, tot això en uns moments de la història mundial que li eren propicis. Igualment, la seva consolidació fou possible per un seguit de circumstàncies polítiques i econòmiques internacionals. No cal pas que ens hi entremquem, perquè és prou sabut.

Només ho subratllo per recordar que, si bé el prestigi del dictador entre els seus —més la por i els favors— era el que aguantava l'entramat d'unes estructures de poder només de cara enfora disfressades d'institucions, ja feia anys que la dictadura personal era compartida per aquestes mateixes estructures.

Tanmateix, per molt cert que això sigui, també ho és que les estructures soles, sense un prestigi personal, molt difícilment haurien pogut mantenir la cohesió i la força necessàries per a continuar més o menys modificat el mateix règim, sobretot un cop eliminat el successor més qualificat, Carrero Blanco, el desembre de 1973.

Això és el que van veure els elements més lúcids del franquisme. Calia transformar les estructures per adequar-les a les exigències del món actual i alhora assegurar la pervivència i el predomini de les mateixes minories que tenien el poder, emparades pel poderós capitalisme del món occidental.

El mig any del primer govern de la monarquia, fins al juny del 1976, va ser un assaig massa matus-

ser. No se'l va creure ningú. Uns personatges clarament destacats durant la dictadura batejada de «democràcia orgànica» no podien fer pensar en altra cosa que un repintat de façana. A més, la crisi econòmica europea derivada de la puja del petroli de 1973 ja havia gastat aquesta mateixa gent durant dos anys.

Calia, doncs, als hereus del franquisme presentar un aspecte més francament democràtic, sense per això perdre els ressorts del poder. La maniobra era difícil, però seria productiva si es feia amb habilitat. El pla devia ser elaborat molt minuciosament. En primer lloc, els homes nous —Suàrez i els seus— havien de presentar-se com a oposats als del govern anterior —Arias, Fraga—. Havien d'oferir una imatge jove, civilitzada, assenyada, «centrista». Era l'única possibilitat d'emprendre una «reforma» sense «ruptura».

La primera providència va ser l'elaboració d'una llei electoral, presentada a l'aprovació del poble, el desembre de 1976, amb tots els recursos de què s'havia valgut la dictadura per als seus propis referèndums. Per què? Perquè era una llei que, tot obrint unes perspectives realment noves, era pensada per a donar avantatge al futur partit del govern. L'oposició va haver de lluitar amb dues limitacions que li treien força: d'una banda, la falta de mitjans proporcionats per a fer propaganda crítica; d'altra banda, la necessitat d'una llei —fos com fos— que la legalitzés. A més a més hi havia, molt ben presentat, el papu de la marxa enrera preconitzada per la ultradreta. El referèndum, no cal dir-ho, va ser un èxit.

El segon pas eren les eleccions legislatives generals de juny de 1978. Tot i els avantatges que la llei i els mitjans de difusió donaven al govern, el partit d'oposició, acabats d'estrenar, alguns legalitzats a darrera hora —d'altres encara no ho van ser—, hi participaren amb il·lusió. El partit de govern, sense ideologia concreta i amb gent reclutada a corre-cuita d'entre grups moderats, deixava aparentment molt a la dreta tots els altres també procedents del franquisme. Aquesta era la seva arma millor: mostrar-se «també», en certa manera, oposició.

L'èxit, aquesta vegada, no va ser rotund. La majoria prevista a nivell estatal no va ser prou ampla, i en les circumscripcions electorals corresponents a Catalunya i Euskadi el partit del govern va fracassar. Això obligava a modificar l'estratègia. Certament, ja comptava amb el suport dels de la seva dreta sempre que calgués, però no podia abusar-ne per no desfer la seva pròpia imatge. D'altra banda, tampoc no volia arribar a la «ruptura» total amb el règim anterior, com és lògic. Aleshores va fer el joc més hàbil i més arriscat: pactar amb l'oposició una «ruptura» limitada. Les corts acabades d'elegir pel poble serien constituents, és a dir, elaborarien la constitució de l'estat democràtic del futur. L'oposició, potser per inexperiència, potser perquè no va saber renunciar al protagonisme, potser perquè no va tenir més remei, va caure al parany. La nova constitució seria una transacció, a vegades un regateig. A cada punt decisiu, el govern podia comptar, si calia amb els vots de la dreta. L'oposició va creure, sembla, que més valia aconseguir-hi una mica més que no pas desemmascarar el govern fent que votés sempre amb la dreta.

Un nou referèndum acaba de sancionar la constitució sorgida d'aquests pactes: la «consentició», com diu algun humorista. És a dir, uns principis en els quals coincideixen —almenys oficialment— govern i oposició majoritària, més alguns altres partits a dreta i a esquerra. Però que fet i fet ha estat votada favorablement, tot i els nous «papus» d'última hora, just per un 59 % de l'electorat de l'estat espanyol.